

ReyhanlıTarihçesi

Reyhanlı tarihi coğrafi konumu nedeniyle Hatay bölgesiyle birlikte ele alınarak incelenmelidir, Hatay yöresi tarihi, İsa'dan Önce Paleolitik Döneme (Yontma taş Dönemine) kadar uzanır. Neolitik, Kalkolitik, Tunç Çağlarında Reyhanlı ve çevresinde yerleşime ilişkin izlere rastlanmıştır. Tarihi izlere; Tel-Cüdeyde, Vadi el-Hamam, Tel-Dahab, Tel-Tainat, Tel-Açana, Çatalhöyük vs. eski yerleşim merkezleri olan höyüklerde rastlandı.

Tel-Açanada Yamhad Kralı Hammurabi'nin saray kalıntıları kazılarla ortaya çıkarılmıştır. Hatay yöresi daha sonraları Hititlerin, Hurri Mitanni beyliğinin, Mısır egemenliğinin etkisine girdi, Daha sonraları el değiştiren bölge İ.O. 1200'lerdeki karışıklıklar nedeniyle Hattena adıyla prensliklere sahne oldu. Merkez ise Çatalhöyük oldu. İ.Ö. 9. yüzyılda Asur Kralı Asur-Nasır-Apli, Afrin Çayını geçerek Çatalhöyük'e gelmiştir. Aynı yüzyılda bölge Aramileşmiştir, Bölgenin adı Unqi ya da Aramca da Amq (bugünkü Amuk) haline gelmiştir. Bu yıllarda meydana gelen olaylara ilişkin yer ve kral adları, Tainat, Tüleyl ve Demirköprü ile Kırcaoğlu yörelerindeki hiyeroglif yazıtlarından okunmaktadır. İ.Ö.4.yüzyılda Makedonyalı Büyük İskender'den sonra bölge Ön Asya'nın üç önemli yolunu birleştiriyordu. İ.Ö. 64 yılında bölge Roma egemenliğine girdi. İ.S. 94 yılında Roma imparatoru Septimus Severus Antakya'ya geldi. İ.S. 260 yılında Sasani Kralı Şapur, İ.S. 268 yılında ise Palmyralı Zenobia bölgeyi aldı. 333 yılında Roma askerleri Antakya'yı yağmaladılar. 395 yılında bölge, Doğu Roma (Bizans) sınırlarında kaldı. 540 yılında Sasani Kralı Anuşirevan, 589 yılında yine Sasani Kralı IV. Hüzmüz, 610 da Kral Dara bölgeye girdiler. 638 yılında Araplar Antakya'ya girdiler. Abbasiler döneminde yörede vergi kaldırıldı. Bölge halkı rahat ve huzur içinde yaşadı. 9. yüzyılda Halep'te Hamdaniler Devleti kurulunca, Hatay bölgesi bu Devlete bağlandı. (944–969) Bizanslılar 969 yılında bölgeyi ele geçirdiler. Hanoğlu Harun adındaki Karahanlı prensi, Bin Oğuz atlısıyla geldiği bölgede, Artah (Reyhanlı) ve İmm (Yenişehir) kalelerini fethetti. (1067) Türkmen ve Arap kuvvetleri, Halep yöresindeki Bizans güçlerini yendiler. 1068 yılında Bizans İmparatoru Romanos Diogenes, bu iki kaleyi geri aldı. 1071 yılındaki Malazgirt Meydan Savaşından sonra Türklerin akınları arttı. 1084 Aralık ayında Antakya, Süleymanşah tarafından fethedildi. Daha sonra 1085 yılında Harim, Artah gibi kaleleri fethetti. Sultan Melikşah 1086 yılında Antakya'ya geldi. 30 Haziran 1098 yılında Haçlılar Antakya'yı ele geçirdiler. Ancak Kudüse gitmek üzere doğuya yönelmelerine rağmen Artah kalesini alamadılar. Geriye dönerek deniz yoluyla Kudüse gittiler. Hatay yöresi daha sonraki yıllarda sık sık ele değiştirdi. 1268 yılında Memlük Sultanı Baybars Hataya hâkim oldu. 1378 yılında Dulkadiroğlu Beyliği Hataya girdi, Amik Ovasını aldı.

24 Ağustos 1516da yapılan Mercidabık Savaşı'ndan sonra Hatay, Osmanlı yönetimine girdi. Osmanlı imparatorluğu; askeri, siyasi, ekonomik yönden zayıflayınca, asker toplamak, tarımsal ürünü arttırmak ve ekonomiyi güçlendirmek üzere, yöredeki Aşiretleri iskân ettirmeye karar verdi, 18 Nisan 1690 tarihinde Konya toplantısında, bölgedeki Aşiretlerden savaşırlara katılacaklarına dair söz alındı. Bu Aşiretlerin içinde Reyhanlı Aşireti vardı. Rakka, Halep ve Antakya çevresine bu Türkmen Aşiretleri iskân ettirilirken, Hama çevresine de Arap Aşiretleri zorla iskâna tabi tutuldular (1720). Ancak bunlar daha sonraları yerlerini terk ederek göçebeliğe döndüler. 1772'de Halil ve Osman Paşaların isyanı görülür. Kilis'te isyan bastırılır. 1630lu yıllarda Hatay bölgesi, Mısır Hidivi Kavalalı Mehmet Ali Paşanın oğlu İbrahim Paşa tarafından ele geçirilir. 18. ve 19. yüzyıllarda bölgede eşkıyalık hareketleri görülür. Aşiretlerin bölgeyi talan etmeleri konuşulmaya devam edilir. Amik Ovası Merkez olmak üzere, doğu ve güneye doğru (Kilis, Elbeyli, Asi Nehri, Halep'in kuzeyi) olan bölgede Reyhanlı Aşireti; Mursallı (2) kol, Bahadırılı(2) kol, Sarıcalı (2) kol, Kodallı, Corslu, Torunlu, Löklü, Karaahmetli, Yirdinli, Tevekkelli olmak üzere 13 kola ayrılmıştı. 1802 yılındaki nüfusu 50.000den fazlaydı. 1865 yılında İslah Birliği (Fırka-i İslâhiye), Derviş İbrahim Paşa ile Cevdet Paşa komutalarında İskenderun'a geldi. Reyhanîye adıyla bir yerleşim merkezi, Amik Ovasının doğusunda Sonbaharda Kuruldu. 1867 yılı verilerine göre Reyhanîye hane sayısı 2200 idi. Buraya daha sonraki yıllarda Tatar, Kafkas, Trakya göçmenleri yerleştirildi. I.Dünya Savaşı sonunda Mondros Mütarekesi imzalanınca Ekim 1918'de İngilizler Halep'e girdiler. Aralık 1910 da Hatay tamamen işgal edildi. 19 Aralık 1918 de Fransızlara karşı ilk direniş başladı. Mürseloğlu Tayfur (Sökmen), Dedebeyzade Hakkı Bey, Türkmenzade Ahmet

Bey, Yüzbaşı Asım Beyin yönetiminde toplandılar. Aralarında görev bölümü yaptılar. Mürselzade Tayfur Bey Amik Ovasındaki yerel direnişçilerin başına geçti. İşgalci Fransızlara karşı, Harim, Kırıkhan baskınları başladı. Eylül 1919dan sonra Hatay'da Müdafaa-i Hukuk örgütü kuruldu. 1920–1921 yılları Fransızlara karşı direnişle geçti. 20 Ekim 1921 tarihinde Fransızlarla, Ankara Antlaşması imzalandı. Buna göre Hatay, Fransız mandasına bırakıldı. Hatay, İskenderun Sancağı adıyla özerk oldu. Ancak Fransızların baskısı üzerine yöre halkı tekrar direnişe devam etti. 9 Eylül 1936 yılında Fransa, Suriye'nin egemenliğini tanıdı. İskenderun sancağı ise Fransız özerk yönetiminde idi.

29 Mayıs 1937 yılında Milletler Cemiyetince kabul edilen yeni anayasa ile İskenderun Sancağı özgün bir uluslararası statüye kavuştu. Ankara'da Türk ve Fransız askeri kurulları arasındaki görüşmelere Antakya'da devam edildi. 4 Temmuz 1938de antlaşma imzalandı. Buna göre Türk ve Fransız askerleri Hataya girerek düzeni sağlayacaktı. 5 Temmuz 1938de Türk askeri Hataya girdi. Reyhanlıya girişi de 8 Temmuz 1938 de oldu. Hatay Millet Meclisi 2 Eylül 1938 günü toplandı. Devlet Başkanlığına Reyhanlılı Tayfur SÖKMEN seçildi. 23 Haziran 1939 tarihinde Hatay Millet Meclisi Türkiye'ye katılma kararı aldı. 23 Temmuz 1939 tarihinde ise son Fransız askeri de Hatay'dan ayrıldı. 7 Temmuz. 1939da 3711 Sayılı yasa ile TBMM tarafından Hatay il, Reyhanlı ilçe oldu. 11.07.1939 tarih ve 4255 sayılı Resim Gazetede "Reyhaniye" adı ile kurulmuşken, daha sonra 09.06.1943 tarih ve 5262 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 09.06.1943 tarih ve 5425 sayılı Kararname ile "Reyhanlı" adını almıştır. Reyhanlıya Türk Askerinin Girişi anısına her yıl, 8 TEMMUZ günü törenler yapılır.